

Şoven zihniyet ve silikozis

Bekir Ağırdu 17.12.2012

Pınar Selek davasını münferit bir olay, yalnızca Pınar Selek'in başına gelmiş bir şanssızlık olarak görmüyorsunuz herhalde. Bu topraklarda tek tip vatandaşlığı reddetmiş ya da "makbul vatandaş" olamamış herkes, her an böyle bir risk ile karşı karşıya. Hangi gerekçeyle, hangi olaya, hangi örgüte, hangi davaya bağlanacağınızın önemi de yok. Gerek düşündüklerinizle, gerek yazdıklarınızla ya da seçtiğiniz çalışma alanlarıyla devletçi zihniyetin sınırlarını zorluyor olmanız yeterli.

Hata, böylesi cezalandırma hamlelerini günün iktidarına bağlı ve günün iktidarıyla sınırlı sanmak olur. Bu durumlarda güncel siyasi aktörlerin kim olduğunun çok da önemi yok. "Bul karayı, al parayı" oyunundaki siyahı izlemeniz ve bulmanız gerektiği gibi devletçi zihniyeti ve zihniyet sahiplerini izleyin yeter.

Çünkü bu topraklarda devletçi zihniyet devlet mekanizmalarıyla sınırlı değil. Yargıçları, savcılar, askerleri, polisleri, öğretmenleri ve aslında hepimizi yetiştiren eğitim sistemi sayesinde yalnızca mekanizmaları ve aktörleri değil, hepimizi, tüm bir toplumsal zihin haritasını izlemek ve onunla mücadele etmek gerekli.

Kot taşıma işçilerinin maruz kaldığı silikozis hastalığını ve nedenini biliyorsunuz. Kot taşıma işçileri üretim süreci boyunca kullanılan malzemelerden silisyum maddesini solumak zorunda kalıyorlar.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sade vatandaş gözünde Ergenekon

Bekir Ağırdu 20.12.2012

Ergenekon meselesini ağırlıklı olarak bir dava ve aktörleri üzerinden konuşuyoruz. Ergenekon davası ve etrafındaki tartışmalar aynı zamanda toplumda derinleşerek gelişmekte olan siyasal kutuplaşmanın en önemli göstergelerinden birisi. Elbette bu tartışma hem kutuplaşmanın dinamiklerinden hem de sonuçlarından birisi.

Önce KONDA barometrelerinden bulguları özetleyeyim. **Toplumsal yüzde 55'i Ergenekon davasını "çetelerle mücadele" olarak görürken, yüzde 45'i de bu dava aracılığıyla "hükümetin muhaliflerini cezalandırdığını" düşünüyor.**

AK Parti seçmenlerinin yüzde 87'si davayı çetelerle mücadele olarak görürken, CHP seçmeninin yüzde 83'ü ve MHP seçmeninin yüzde 70'i davayı, muhaliflerin cezalandırılması olarak değerlendiriyor.

Benzer bir bulgu da toplumda "askerin gerektiğinde yönetime el koyabilmesi" fikrine tepkilerde gözleniyor. **Toplumsal yüzde 47'si bu fikre karşı çıkar, yüzde 14'ü nötr bir pozisyon alırken, yüzde 39'u da destekliyor.**

O zaman soru şu: Neden bu dava etrafındaki tartışmalarda, neredeyse toplumu ortadan ikiye ayırmış görüntüsü veren farklı pozisyon alış var?

Bu görüntünün arkasında farklı toplumsal, kültürel ve siyasal kümelenmelerin farklı zihin haritaları, duyarlılıkları, korkuları, algıları ve beklentileri var. Ama bunlar kadar dava sürecinin ve davanın yürütölüş biçiminin de etkisi var. Bugün ortaya çıkan neredeyse eşit büyüklükte iki büyük toplumsal küme hâli de devletçi ve vesayetçi zihniyeti aşarak, demokratik toplum olabilmenin önündeki en önemli zihnî ve siyasal engel olarak görünüyor.

Devletçi ve vesayetçi bakış özü itibariyle "vatandaşa ve vatandaşın seçtiği sivil siyasetçilere güvensizlikten" besleniyor.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Diyet

Bekir Ağırdır 24.12.2012

Kürtlerin nüfusu 14 milyon dolayında. Malum 1965'ten beri nüfus sayımlarında anadil gibi bilgiler olmadığından elimizde KONDA'nın yaptığı araştırmalar dışında daha sağlıklı veri yok. **Bu nüfusun dokuz milyonu bölgede, beş milyonu İstanbul, Mersin, Antalya başta olmak üzere ülkenin diğer yörelerinde.**

Yalnızca son otuz yılın çatışma ortamında, bölgedeki dokuz milyon Kürt'ten **yaklaşık bir milyon altı yüz bini yakın ailesinden tanıdığı birisinin öldüğünü veya yaralandığını söylüyor.**

Bölgedeki **500 bini aşkın** Kürt'ün yolu bu sürede **mahkemeye veya karakola düşmüş.**

Bölgedeki Kürtlerin **900 bine yakını** zorunlu olarak **yaşadığı yeri terk etmek zorunda bırakılmış**, ayrıca **bir buçuk milyondan fazlası da yaşadığı yerden göç etmiş.**

Bir milyon üç yüz binden fazla Kürt yaşadığı yerdeki diğer insanlardan **kötü muameleye maruz kaldığını söylüyor.**

Ve bölgedeki **iki milyon yedi yüz bin** Kürt'ten fazlası **ekonomik olarak zarar görmüş.**

Bu veriler iki yıl öncenin. O günden bu güne bu sayılara ne eklendi bilmiyoruz. Araştırma bulguları dışında kalan faili meçhuller gerçeğinin boyutlarını ise hâlâ bilmiyoruz, on bin mi on yedi bin mi?

Her şeyi siyasetin şehvetine ve şoven dilin egemenliğine bıraktık. Sıradan bir Kürt'ün bile ne çektiklerinin, ne ödediği bedellerin ne de ihtiyaç ve taleplerinin farkındayız.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bela

Bekir Ağırdır 27.12.2012

Yılsonları gelince mutlaka yılın siyasal veya popüler olayları sıralanır, değerlendirilir. Peki, **toplumsal açıdan bu yılın olayı nedir?**

Bu yılın, hatta son dört beş yılın toplumsal olayı **derinleşen siyasal ve toplumsal kutuplaşmadır**. Üstelik bu durum geleceğimiz için büyük bir beladır.

Siyasal kutuplaşma konusunda bilinmeyen yok. **AK Parti yandaşlığı ve karşıtlığı** ekseninde gelişen siyasal kutuplaşma her beş kişiden üçünü pençesine almış durumda. Hangi konu tartışılırsa tartışılsın bu üç kişi, kategorik olarak AK Parti yandaşlığı– karşıtlığı üzerinden bakarak bir pozisyon alıyor, tercih ve tutum geliştiriyor.

Konu veya vaka ne olursa olsun gerilim **“nasıl olursa olsun iktidarı düşürmek”** isteyenlerle **“nasıl olursa olsun iktidarı sürdürmek”** isteyenler arası tartışmaya dönüşüyor.

Bu yarılma yalnızca siyasi aktörlerden ibaret değil. Hemen tüm kurumlar ve kümeler bu kutuplaşmanın bir ölçüde içinde. Bakın **ODTÜ olayları tartışmasında** açıklama yapan üniversitelerin yöneticilerine. **Üniversite yöneticileri ne örgütlenme ve ifade özgürlüğünü, ne de üniversitelerde bilimsel özgürlüğü ve özerkliği tartışıyor. Onlar bu kutuplaşma ortamında pozisyonlarını, kendi taraftarlarına ve ötekilere ilan etme ihtiyacıyla konuşuyor.**

Her olay, birinci gün içeriğiyle konuşulmaya başlanıyor ve giderek bir siyasal kutuplaşma malzemesine dönüşüyor, dönüştürülüyor.

Uludere katliamını bile siyasal kutuplaşma malzemesine dönüştürmeyi başarmış siyaset, göreceksiniz ODTÜ olaylarını da kutuplaşma malzemesi hâline getirecek.

Böyle olunca da hiçbir vaka bir tartışma sonrası siyasi uzlaşmaya, siyaset marifetiyle yeni bir zihniyet veya kurum-kural değişikliğine ulaşmıyor.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yıl biterken

Bekir Ağırda 31.12.2012

Geriye dönüp baktığımızda biten yılın bir bakıma kaybedilmiş olduğunu söylemek mümkün. 2011 genel seçimlerinden bu yana siyasetin toplumsal ihtiyaç ve talebi karşılayamadığı görüyoruz.

1987’den itibaren ne siyasal ne de ekonomik olarak yönetilebilmiş ülkede bu yönetimsizlik 2000 ve 2001 ekonomik krizleriyle taçlanmıştı. Toplum 1987-2002 arası tüm seçimlerde birinci partiyi değiştirerek siyasi liderini ve vizyonunu aramış ve bulamamıştı. AK Parti siyaseten ve ekonomik olarak iflas etmiş, dağılmış bir ortamda iktidara geldi.

2002 – 2011 arası iki iktidar süresince AK Parti ekonomiyi yönetmeyi, büyümeyi, kamu hizmetlerinde yaygınlaşmayı ve iyileşmeyi, kamu yatırımlarında büyümeyi başardı. Sağlanan ekonomik büyümenin kalitesi ve sürdürülebilirliği üzerine çok haklı eleştiriler olsa da bu başarının da hakkını teslim etmek gerek.

Ekonomik kalkınma ve küresel ekonomiye ve rekabete entegre olma hedeflerden birisi. Ama bir de bu hedefin öbür bacağı var: **Toplumsal dönüşüm ve demokratikleşme**.

Bu hedef için **devletin demokratikleştirilerek yeniden yapılandırılması, yönetim sisteminin baştan aşağıya yeniden kurgulanması, hukuktan eğitime tüm yapıların reforme edilmesi, toplumda hukukun üstünlüğüne inancın ve hoşgörü eşiğinin yükseltilmesi** gibi bir dizi hedefi saymak mümkün.

Sade vatandaş bu hedefleri böyle adlı adınca söyleyemiyor olabilir. Ama sade vatandaş, her gün gündelik hayatın içinde kadın meselesinden Kürt meselesine kadar bu meselelerin yansıması ve sonucu olan bir dizi sorunu yaşıyor.

Siyasal ve toplumsal sorunların çözümü beklentisiyle 2011 seçimleri yapıldı.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Gelecek kaygısı

Bekir Ağırdır 03.01.2013

15-30 yaş aralığında 17 milyonu aşkın genç nüfus var. Bu genç nüfusu kabaca "okuyanlar", "çalışanlar" ve "oturanlar" olarak üç kümeye ayırmak ve adlandırmak mümkün.

Bu üç gençlik kümesinin ruh hâlleri, tercihleri ve tutumları da birbirinden oldukça farklı. Ama ortak bir noktaları var, kötümser oluşları! Gençlerin hareketlerini belirleyen en önemli unsurlardan birisi geleceğe dair kaygı ve korkuları.

Kaldı ki, bu gelecek kaygısı yalnızca gençlerin değil, tüm toplumun hareket ve tercihlerine yön veren en önemli unsurlardan biri.

Bu ülkenin uğruna nutuklar atılan her 100 gencinden yalnızca 36'sı gelecek beş yılda ülke hayatının daha iyi olacağına inanıyor. Oranı nüfus sayısına çevirerek tekrarlayalım, ülke hayatının gelecekte daha iyi olacağına inanan gençler altı milyonun biraz üzerinde iken, inanmayanlar 11 milyonu aşkın.

Yine her 100 gencin 47'si gelecek beş yılda kendi hayatının bugünden daha iyi olacağına inanıyor. Yani sekiz milyon genç kendi hayatından umutlu iken, dokuz milyon genç ise umutsuz.

Beş milyonu aşkın genç "hayatımın gidişatını değiştirmek için yapabileceğim fazla bir şey yok" diyor.

Her üç gençten birisi hiçbir kuruma güvenmiyor.

Her üç gençten ikisi hayata dair her şeyi, okullardan, eğitim sisteminden değil, anne babalarından öğrendiğini düşünüyor.

Her üç gençten birisi hem iş hayatında başarılı olabilmek için hem de toplumsal statü kazanabilmek için şans, torpil, ailenin imkânları gibi "kendi emeği dışında bir faktörü" gerekli görüyor.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Barişı inşa etmek

Bekir Ağırdu 07.01.2013

İkircikli ve huzursuz geçen bir yılın ardından gelen siyasi hamle çok şeyi değiştirecek görünüyor. Öcalan veya PKK ile bürokratların görüşmesinden farklı bir durum var artık. Hem Öcalan hem de BDP sürecin doğrudan içinde. Bu tarafta ise memurlar değil, doğrudan Başbakan'ın, hükümetin, AK Parti'nin açık siyasi iradesi var. Tam da bu kez farklı olan tarafların kimliklerindeki bu değişim zaten.

Barişı inşa etmeyi bu kez de başarmasak bile artık hiçbir siyasi aktör bundan böyle ne Öcalan'ı ne de BDP'yi yok sayarak ve hatta muhatap almadan davranabilecektir.

Bu zihnî eşiğin aşılmasının ne denli önemli olduğunu, bu kırılmanın zihin haritalarını geriye dönülemez biçimde nasıl değiştirdiğini önümüzdeki aylarda daha net anlayacağız.

Sürecin şeffaflığı ise ikinci bir zihnî kırılmayı tetikleyecek. Milliyetçi olsun olmasın hiçbir siyasi aktör bundan böyle bu muhataplığın Türkler için, toplum için kabul edilemez olduğunu savunamayacak. Toplumun bütün şoven lümpenleşme eğilimine karşı yine de barıştan yana ne denli istekli olduğu şu üç günde bile anlaşıldı.

Bu iki zihnî kırılma, bu kez başarıp başaramayacağımızdan bağımsız olarak kendi başına çok ama çok önemli.

Bu kez başaracak mıyız?

Bu sorunun cevabı başarı olarak neyi hedeflediğimize bağlı olacak.

Hedef çatışmasızlık mı? PKK'nın tasfiyesi mi? Yeni anayasa mı? "Biz" diyebilmek mi? Türk-Kürt hepimizin kendini var ve ait hissedeceği yeni bir siyasi düzen ve toplumsal dönüşüm mü?

Barişı inşa etmek zorundayız.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Psikolojik ambargolar

Bekir Ağırdu 10.01.2013

Kürt meselesi Türkiye siyasetinin tüm aktörleri için hayatla sınav bir bakıma.

Siyasi sorunlarımıza darbe veya vesayet dayatması gibi olağanüstü koşullarda hayatın akışına ters çözümler üretmişiz. Ya da Avrupa Birliği önkoşulları gibi nedenlerle ilerlemeci çözümleri kabul etmek zorunda kalmışız.

Kendi siyasi aktörlerimizin inisiyatifleriyle bir siyasi sorunu müzakere- ikna- uzlaşma süreçleriyle çözmüşlüğümüz neredeyse siyasi tarihimizde yok.

Buradan bakınca bizim siyaset dünyamızın siyasi sorunları çözme kapasitesi ve deneyiminin oldukça zayıf olduğunu söyleyebiliriz.

Genellikle olan şey, bir sorunun kendi ağırlığı ve dinamikleriyle artık sürdürülemez hâle geldiği zaman hayat bir şekilde çözümü dayatıyor.

O nedenle bu ülkenin sorunlarının akademisyen **Arus Yumul**'a referansla **“markalaşma eğilimi”** taşıdığını da söyleyebiliriz. Merkezilik- yerellik, Avrupa Birliğine üye olup- olmama, insan hakları- güvenlik ikilemlerine dair tüm tartışmalar bir türlü nihai mutabakata varılarak çözülüyor. Çözülmedikçe hep aynı tartışmalar aynı zihin haritalarıyla, argümanlarla ve dille sürdürülüyor. Teknik tanımla bir marka yaratmak ya da marka olmak demek de bu zaten.

Kürt meselesinin bu hâliyle artık sürdürülemez olduğunu kabul etmeyen hiç kimse yok artık.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Çok anahtarlı kapı

Bekir Ağırdu 14.01.2013

Bu denli karmaşık, çok boyutlu, çok aktörlü hâle gelmiş Kürt meselesi yalnızca iki kişinin bir masaya oturması, anlaşması ve el sıkışmasıyla çözülebilir mi? Bu iki kişi, hangi güçte, hangi yetkilere sahip olursa olsun, ikisinin anlaşık demeleri yeter mi?

Çözüme yetmeyeceği açık. Yine de o iki kişinin çözme arzu ve kararlılıkları çözüme giden yolun bin adımından birincisi. Yalnızca bu nedenle bile çok önemli ve değerli.

Siyasi, toplumsal, kültürel ve ekonomik boyutları iç içe geçmiş bir Kürt meselesi çözülmesi gereken. Öte yandan da bölgesel boyutuyla ve ilgili aktörlerinin çeşitliliğiyle küresel dinamiklerle de etkileşim gücü oldukça yüksek.

Bu denli karmaşık bir mesele için hiçbir aktörün başlangıçta yazacağı bin adımın geçerliliği yok. O nedenle Kürt meselesi için bir çözüm planı konuşulamaz. Ancak farklı dinamikler ve kavşaklar için farklı senaryolarınız olabilir.

O nedenle **“çözüm planı”** değil **“çözüm süreci”** konuşabiliriz.

Bu noktadan baktığım zaman **ortada dolaşan çözüm planları denen şeyleri bürokrasinin ve hükümetin plan taslakları olarak okumak daha doğru**. Hangi aşamada, neyin, hangi dinamikleri, nasıl etkileyeceği belli olmadığına göre yapacağınız en iyi şey, farklı senaryolar hazırlamak birincisi. İkincisi de bu senaryoları gerektiği anda, gerektiği hız ve kıvraklıkta değiştirme esnekliğine sahip siyasi ve bürokratik ekibi oluşturmak.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Aykırı sorular

Bekir Ağırdu 17.01.2013

Yaşayabileceğimiz en kötü zamanlar bugünler mi? Belki de bugünler en iyi zamanlardır. Her ikisi de doğru olabilir, neye ve nereden baktığımıza göre değişir.

Biliyoruz ki ülke hayatına bakışta bu iki uçta da değerlendirme yapanlar var. **Kürt meselesi** çerçevesinde bakınca galiba iki bakışın da haklılık payı var.

İki nedenden dolayı. Birincisi **yakın gelecek** açısından. Kürt meselesinde şiddet ve çatışma boyutu aynen böyle devam edemez artık. Ya sönecek ya da genişleyecek, yoğunlaşacak. Kaldı ki meselenin devlet-birey katmanı, toplumsal katmanı kadar bölgesel ve küresel katmanı da güçlenecek. Yalnızca bu katman eklenmesi nedeniyle bile mesele daha karmaşık ve daha çatışmacı bir aşamaya gelecek. Tabii bunlar mesele çözülmeden sürüyor ise.

İkincisi ise **uzak gelecek** açısından. Çünkü ülkenin otuz yıl, elli yıl sonraki hayatını belirleyecek dinamikleri ve bu dinamikleri yönetecek zihniyet ve kadroları etkileyecek.

Üç yıl, belki beş yıl sonra bugünlere baktığımızda, eğer barışı inşa etmeyi başarmışsak, bugünleri "en kötü zamanlarmış" diye anacağız. Başaramazsak da "en iyi zamanlarmış" diye.

Kürt meselesinde çözümü "**dünü, bugünü ve yarını**" beraber düşünmeye ihtiyacımız var demem ondan.

Önümüzdeki üç seçimde ülkeyi yönetecek yerel ve ulusal kadroların en az yarıya yakını değişecek. Ve yine bu değişime bağlı olarak bürokratik kadrolarda büyük çaplı değişiklik olacak.

Eğer seçimlere giderken Kürt meselesi hâlâ şiddet ve çatışma temelli sürüyorsa hemen her partinin aday listeleri şahinlerce biçimlenecek, şahinlerle dolacak.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İki ayrı hayat

Bekir Ağırdağ 21.01.2013

Siyasetin genel olarak siyasi sorunları çözme kapasitesi düşük. Ta ki sorun kendi dinamikleriyle sürdürülemez hâle gelip, kendi çözümünü dayatana kadar. O zamana dek siyaset müzakere- ikna- uzlaşma süreçleri içinden değil siyasi kavgalar ve kutuplaşma üzerinden sorunları yaşıyor.

Bu meselenin çok farklı nedenleri ve sonuçları var elbette. Ben daha çok siyasal sonuçlarına değil toplumsal ve gündelik hayat üzerindeki etkilerine odaklanmaya çalışıyorum.

Araştırmalar gösteriyor ki her beş kişiden ikisi siyasetin varolan sorunlara çözüm bulacağına inanmıyor. Bu oran son yıllarda biraz aşağı veya yukarı oynasa da ortalama durum bu.

Siyaset çözümü diye hayat durmuyor. Toplum gündelik hayatın içinde varolan siyasal sorunlara kendi çözümlerini üretiyor. Ama asıl önemlisi toplumsal bellekte ve zihin haritalarında iki önemli eğilim yaşanıyor.

Birincisi sade bireyler kendi bireysel hayatlarıyla ülke hayatını neredeyse birbirine değmiyormuş gibi ayırtırmaya başlıyor. İki ayrı zaman diliminde, iki ayrı katmanda iki ayrı hayat yaşanıyormuş gibi bir algı ve iki ayrı hayata dair iki ayrı zihin haritası gelişiyor.

Ülke hayatı ne olursa oldun kendi hanesinin varoluşu, geçimi ve huzurunun önde olması insanın doğasında olan bir şey. Hanenin, ailenin varoluş ve geçim sorununu bir biçimde çözüyor. Bulunan çözümün yasalara, ahlaki değerlere uygun olup olmadığına bakmaksızın kendi sorununu çözüyor.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Değerler ve hayat pratikleri

Bekir Ağırdu 24.01.2013

Son otuz, kırk yılın değişen hayat ritmi ve siyaset eliyle çözülemeyen toplumsal, siyasal sorunlar nedeniyle sade bireylerin zihin haritalarında **iki önemli değişiklik**ten söz ediyordum önceki yazıda.

Birincisi **zihinlerimizde bireysel hayat ile ülke hayatının tümüyle iki ayrı katmanda, iki ayrı zaman diliminde, iki ayrı duygu hâli ve bakışla yaşanmakta oluşuydu.**

İkincisi ise **değerler ile gündelik hayat pratikleri arasındaki farklılaşmanın genişlemesi.**

Değer dediğimiz şey özü itibarıyla bir ölçüt. Kişilerin gündelik hayattaki düşünce, tutum ve davranışlarının toplumun ortak değerlerine göre ölçülmesi, değerlendirilmesi bir bakıma. Neyin iyi, güzel ve doğru; neyin kötü, çirkin ve yanlış olduğunu gösteren ölçütler. Bir aidiyet grubuna, topluma dâhil olan bireyin tutum ve davranışlarında uymak, en azından dikkate almak zorunda olduğu o grubun ya da toplumun yazılı olmayan ahlaki ilkeleri.

Teorik tanıma göre bir aidiyet grubundan ya da toplumdan söz edebilmek için o grubun ya da toplumun ortak hedefleri, ilgili konularda başvurulacak benimsenmiş norm ve değerleri, normlara saygı gösterilmesi ve ihlal edilmesi durumunda uygulanacak ödül ve ceza gibi yaptırımların benimsenmiş olması gerekiyor.

Sorun da değerlerin ve toplumun bu teorik tanımlarıyla yaşanan pratiğin çelişkisinden çıkıyor. Çünkü **bu ülkede “biz” tanımı parçalanalı, toplumsal gettolaşma başlayalı çok oldu.**

Modernleşme, Batılılaşma veya toplumsal dönüşüm, nasıl adlandırırsak adlandırılim son yüz yılda bu toplumun yaşadığı dönüşüm ve değişim süreçlerine hiçbir ekonomik, toplumsal ve kültürel küme kendi kimliğiyle katılamadı. Örneğin **Murat Somer’in tanımıyla Kürt meselesine, Kürtlerin modernleşme süreçlerine ve o süreçlerin ürettiği sorunların çözümüne kendi kimlikleriyle katılamamalarının sonucu olarak da bakmak mümkün.**

Tüm bu dönüşüm ve değişim Türk, laik, Sünni bir elit tarafından tasarlandı ve yürütüldü. Bu süreçler boyunca **tüm farklılıklar yok sayıldı.** O nedenle **yalnızca Kürtler değil, Aleviler, dindarlar, emekçiler gibi hemen tüm toplumsal ve kültürel kümeler de katılamadı.**

Toplumun büyük kısmının öznesi değil hedefi olduğu bu süreçler sonucunda **Şerif Mardin’in de işaret ettiği gibi iyi, doğru, güzelin ortak referansları ve tanımları da üretilemedi.**

Farklı kümelerin farklı, iyi, doğru, güzel tanımları ve referansları gelişti. **Ortak değer alanı daraldı.**

Yine benzer nedenlerle devlet aygıtı ve hukuk hem kurucular ve egemenler tarafından yurttaşları denetlemek esaslı kuruldu hem de toplumun büyük kümeleri tarafından içselleştirilmedi.

Devlet ve hukuku, bireysel hayatlara dâhil edilmeden, mümkünse ilişilmeden uzak durulması gereken kurumlar ve güçler olarak algılandı.

Son otuz, kırk yıl boyunca dünyada ve ülkedeki değişikliklere paralel olarak bu kurucu model ancak siyaset eliyle reforme edilebilirdi. Ama siyaset sorun çözme kapasitesinin düşüklüğüyle bunu beceremedi. **Her geçen gün toplumun devlete, hukuka ve siyasete güveni daha da aşındı.**

Bir yandan toplumun referanslarına güveneceği yeni ve ortak değerlerin oluşmaması, öte yandan da devlete ve hukuka güvensizlik. Bu durumda **bireyler, değerlerine, bu değerlerine olan inançlarına karşın gündelik hayat pratiklerinde farklı davranmayı meşru görmeye başladı.**

Hiç kimse kaçak inşaat yapmanın ya da kırmızı ışıktaki geçmenin doğru olduğunu savunmuyor. Öte yandan devlete, hukuka ve ülke hayatı zemininde diğerlerinin değerlerine güvenmediği için, kendisi de **kendi bireysel sorunlarını çözmek için, değerlere ve kurallara uymamayı meşru görüyor.**

Gündelik hayatında her türlü kentli hayat pratiklerini yaşayan gence bile sorduğunuzda yaptıklarını değil gelenekler, ahlaki değerler gibi doğru bildiklerini savunuyor.

Değerler ile hayat pratikleri arasında bireysel tutum ve davranışlarda farklılık olması bir ölçüde bireyin naturasında olan ve tüm toplumlarda gözlenen bir durum. Fakat bizde farklı olan bu açığın yaygın ve sistematik olması ve de giderek de büyümesi.

Bu durumda olan şey şu: **Bir yandan bireysel hayatıyla ülke hayatını farklı katman, zaman ve zihniyet dünyasında yaşamak, öte yandan doğru diye bilinenler ile hayat pratikleri arasında genişleyen açıklık.**

Bu zihni haritası, toplumun ortak yaşam iradesinin zayıflaması, hemen her farklılık üzerinden kutuplaşma hâli, hemen her sorunu bir gerilim ve kavga zemini olarak görmek gibi oldukça sorunlu bir gündelik hayata işaret ediyor. O zaman da “biz” olabilmek kolay olmuyor.

bagirdir@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Duvarlar ardında sivil siyaset

Bekir Ağırdir 28.01.2013

Siyasetin toplumsal ve siyasal sorunları çözme kapasitesinin son derece düşük olduğunu biliyoruz. Bu kapasite düşüklüğünün en önemli yapısal nedenlerinden birisi elbette parti denen yapının örgütlenme biçimi. Ve buna en büyük neden de Siyasal Partiler Yasası'nın bizatihi kendisi.

Ama tek neden bu değil. Daha da önemli faktör bizdeki siyaset anlayışı ve siyaset yapma tarzı. Bu sorunlu alanda partiler yalnız da değil. Partiler dışındaki geniş siyasi alanda sivil toplum örgütlerinden medyaya hemen her aktörün olumsuz payı ve etkisi var.

Geniş tanımla siyaset, diğer ihtiyaç ve taleplerle, bu ihtiyaç ve talepler etrafında örgütlenmiş fikirlerle **“müzakere, ikna ve uzlaşma süreçleri”** demek. Bizde var olan siyaset ise diğerleriyle **“münazara”** ve

“münakaşa” üzerine kurulu. O nedenle de hemen her konu uzlaşma değil, gerilim ve kutuplaşma üretiyor.

Sivil toplum dâhil tüm geniş siyaset alanında hâkim siyaset tarzı bu. **Herkes kendi duvarlarının ardına geçmiş, kendi avlusundan öbür avluya taş atıyor.** Ne taşın isabet edip etmediği, ne de atılan taşın kendine ne getirdiğinin önemi var. **Siyasi tartışma denen şey duvarların ardından kör atışlardan ibaret.**

Kimse öbürünün ne söylediğini, meramının ne olduğunu bilmiyor. Siyaset zemininin tüm entelektüel beslenmesi gazete köşe yazılarından ibaret. Hatta o yazıların bile yalnızca kendi fikrinden, kutbundan olanları okunuyor. Dolayısıyla **kimse diğer siyasetlerin fikirleri, hedefleri, örgütlenmeleri hakkında somut bilgiye sahip değil.**

Bu bilgisizlik hele böylesi kutuplaşma ortamında diğerlerine atfedilen vehimlerden, niyet okumaları besliyor. Doğal yollardan siyasi karşılaşmalar, iletişimler, etkileşimler, tartışmalar neredeyse yok.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Barışa katkı nasıl olabilir

Bekir Ağırdu 31.01.2013

Bu kez İmralı süreci olarak adlandırılan sürecin sonunda barışa ulaşabilecek miyiz? Masadaki iki aktöre ve yalnızca onların anlaşacağı içeriğe bağlı kalırsak, hayır.

Çünkü iki kişi de meseleyi silahlı çatışmaları durdurma öncelikli düşünüyor ve kendi pozisyonlarını, yararlarını Kürtler dâhil tüm toplumun taleplerinden farklı bir önceliğe koyuyor olabilirler. Bu doğaldır da. Çünkü her aktör süreç içinde giderek kendisini var eden ihtiyaç ve talepler üzerinden değil kendi varlığını sürdürme üzerinden düşünmeye başlıyor.

Meseleyi ülkenin demokratikleşmesi, devletin yeniden yapılanması, hak ve özgürlüklerin evrensel standartlara getirilmesi ve toplumsal barış olarak daha geniş bir perspektif ve hedef içinden ele alıyorsak herkesin yapması gerekenler var. Medyasıyla, sivil toplum aktörleriyle, aktif yurttaşlarıyla Türkiye'nin meselesini daha geniş bir demokrasi projesi üzerinden düşünmek ve sorumluluk almak gerekiyor.

Yeni heyecanın kaynağı

Üstelik toplumsal barış birilerinin bize vereceği bir şey değil. Toplumsal barış ve demokrasi projesi hepimizin katkısıyla inşa edilebilir. Tüm aktörler de Kürtler de genel olarak toplum da yorgun.

Şimdi yeni bir heyecana ihtiyacımız var. O da barışın ve demokrasinin vaat ettikleridir.

Siyasi aktörler ve liderler ilk kez bu denli açık ve kararlı olarak barış için adım atma niyet ve arzularını açığa vurmuşlarken, cesaretlendirilmeleri gerek. Siyasi aktörler kadar tüm sivil kurum ve aktörlerin de aktif, arzulu ve sorumluluk almaya niyetli davranmaları gerek.

Çünkü barış çok anahtarlı kapının ardında, herkesin anahtarları doğru biçimde, doğru zamanda çevirmesi gerekiyor.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kentler, metropoller

Bekir Ağırdu 04.02.2013

 Kentler, metropoller TÜİK'in geçen hafta açıkladığı **ADNKS (Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi)** sonuçlarına göre **ülkenin nüfusu 75,6 milyona** ulaşmış durumda. Yine TÜİK açıklamasına göre bu nüfusun yüzde 77,3'ü il ve ilçe merkezlerinde yaşıyor.

Bir başka deyişle **ülke nüfusunun yaklaşık yüzde 80'i kentte, yüzde 20'si kırdan yaşıyor**. Bu kent ve kır ayrımının önemi şurada: **Kırdan ve kentte yaşamın ritmi, kültürel ve ahlaki kodlar farklı**. Türkiye toplumunu anlamak için bakılması gereken noktalardan birisi de bu **kent ve kır ayrımı**. Özellikle son otuz, kırk yılın değişimini anlamak için bu ayrım ve bu ayrım üzerinden bazı şeylere bakmak anlamlı ve önemli.

1950 yılında 21 milyon olan nüfusun dörtte biri yalnızca kentlerde yaşamaktayken 60 yıldan sonra hem nüfus neredeyse dört katına ulaşmış hem de kentlerde yaşayan nüfus oranı üç kat artmış. Kısaca şunu söylemek mümkün 18 yaş üstü yetişkin nüfusun yarısı aşkın kısmı kentlere doğru göç etmiş durumda ve bu eğilim daha da sürecek.

Yukarıdaki tablo iki toplumsal dinamik üzerine daha fazla kafa yormamızın gerektiğini ima ediyor.

İç göç meselesi

Birincisi göç meselesi. Göç kavramını ve sürecini biz daha çok bir negatif tını ile düşünüyor ve söylüyoruz. Hâlbuki **göç, hem toplumsal değişim hem de bu değişimin sosyal, ekonomik ve siyasal sonuçları bakımından hâlâ en önemli dinamiklerden birisi**. O nedenle "doğru" veya "yanlış" hükümlerine varmadan ele alınması gerek. Çünkü sürüyor ve sürecek de. KONDA araştırmalarına göre hâlâ **toplumun yüzde 20'si "koşulsuz, yarın sabah başka bir yere taşınmayı", yüzde 45'i de "çocuklarının bulunduğu yerden başka bir yerde hayat kurmayı" istiyor**.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Aile, çocuklar, hayaller

Bekir Ağırdu 07.02.2013

Başbakan'ın üç çocuk tavsiyeleri ve şimdi de doğumları teşvik planı çalışmaları tartışılıyor. Yükselen itirazların önemli argümanlarından birisi yoksulların daha çok çocuk sahibi oldukları ve her yeni doğan çocuğun ailenin

yoksulluğunu da devralacağı.

Bu argümanın önemli oranda haklılığı var. Ama bugün aile ve çocuk ilişkisinde başka bir noktaya değinmek istiyorum.

Seçmen, müşteri, okur, izleyici vb. olarak tanımladığımız ve anlamaya çalıştığımız bireyi esas olarak önce ailesiyle sonra toplumla ilişkilendirmeden yapılan açıklamalar yetersiz kalıyor. Aile en küçük toplumsal birim; aynı zamanda nesiller arası bir sistem. Ve her sistem gibi değişmekte olan, kendi iç dinamikleriyle veya toplumsal, kültürel, ekonomik ve siyasal dinamiklerle dönüşen bir sistem.

Sanayi toplumu sosyolojisi içinden bakınca tarım toplumundan sanayi toplumuna geçilirken, aile yapısı da geniş aileden çekirdek aileye dönüşür. Yine bu şemanın sonuçlarına göre çekirdek aileye dönüşmüş, kentli olmuş ailenin önce tüketim ve davranış kalıpları değişir, sonrasında da değerleri “**modern, kentli**” değerlere doğru değişecektir. Elbette bu hayat tarzı bakımından modern nitelemesinin de kılık kıyafetten kadın erkek ilişkilerine kadar ima ettiği ve tanımladığı bir dizi tutum, davranış ve değerler manzumesi vardır. Ama en önemlisi bireyselleşmenin artacağı, aile içinde bile bağımsız bireylere dönüşüleceği varsayımdır.

Bireyselleşme değil aile

Siyaset biliminden pazarlamaya, reklamcılıktan üretime kadar hemen her alan sanayi toplumu sosyolojisiyle tanımlanmış, doğru, normal ve kaçınılmaz olan bu çekirdek aileye ve bireyselleşmeye göre kurgulanmaktadır.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kadın meselesi

Bekir Ağırdır 11.02.2013

 Kadın meselesi Nasıl ki ülkenin tüm siyasal ve hukuksal sorunlarının çözümünün önündeki en önemli zihni kelepçe Kürt meselesidir, toplumsal sorunlarının çözümündeki en önemli zihni kelepçe de **kadın meselesi**.

Kadın meselesi diye benim tanımladığım şey esas itibariyle **kadına gündelik hayatta biçilen rol**.

Kadın meselesi de Kürt meselesi gibi ülkenin geleceği için **kilit taşı** görevi görüyor.

Eğer farklılıklara hoşgörüsü, kendine özgüveni, diğerlerine güveni, hukukun üstünlüğüne inancı yüksek bir toplum olabileceksek bunun yolu kadın meselesini çözmekten geçiyor. Gerçekten bir toplumsal dönüşüm istiyorsak, toplumsal dönüşümü kılık kıyafette değil zihniyette arıyorsak elbette.

Son yıllarda okullaşma oranı yüzde 98’e gelmişse olsa hâlâ kızların eğitiminde uzun bir mesafe var almamız gereken. “**KONDA Veri Ambarı**”ndan hazırladığımız tablolardan ve bulgulardan, aşağıdaki birinci tabloda gördüğünüz gibi **erkeklerin eğitim seviyesi ile kadınların eğitim seviyesi arasında ciddi fark vardır**.

(Tablo 1)

Kaldı ki eğitim sisteminin içeriğindeki cinsiyet ayrımcılığı, kadına biçilen geleneksel rolü güçlendirmeye devam eden zihniyet gibi sorunlar da ayrı bahis.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kadına şiddet

Bekir Ağırdu 14.02.2013

Değişim denen sürecin üç önemli ayağı var: **zihniyet**, **kurumlar** ve **kurallar**. Hiçbir konudaki hiçbir değişim hamlesi ya da arzusu bu üç ayaktan birisini ıskalayarak başarıya ulaşamıyor.

Kurumsal düzeyde ve kurallardaki değişim, **zihnî değişim** olmadan gündelik hayatta karşılık bulmuyor veya zihnî değişim **kurum** ve **kural değişikliği** olmadan başarıya ulaşamıyor. Değişimin bu üç boyutu birbirinin hem ön hem art koşulu bir bakıma.

Kurum ve kural değişikliği siyaset zemininin beceri ve hünerine bağlı ama asıl zihnî değişim yalnızca siyaset, yönetim, eğitim, hukuk ve benzeri katmanların değil tüm toplumun da dâhil olduğu, olması gerektiği bir alan. O nedenle gündelik hayat derken kastettiğim daraltıcı bir tanımdan öte aksine tüm katmanlarıyla somut gerçeklik.

Bir önceki yazımda şöyle demiştim: “**Toplumsal sorunlarının çözümündeki en önemli zihnî kelepçe kadın meselesi. Kadın meselesi diye benim tanımladığım şey esas itibariyle kadına gündelik hayatta biçilen rol.**”

Bu tanım en azından benim anlamlandırmam ile hem meselenin zihnî boyutunu öne çıkarmak, hem yalnızca devleti ve egemenleri değil tüm sade bireyleriyle toplumu da tüm hayatı da kapsaması bakımından önemliydi. O nedenle tanımı gündelik hayattan bakarak yapmayı siyasetin soyutlamalar kadar gerçekliği öne koyması bakımından anlamlı buluyorum.

Kadın meselesi gündelik veya siyasal, tüm hayata dair bir mesele

Çünkü bu toplum da diğer tüm toplumlar gibi eğitimde, iş hayatında, toplumsal hayatta ve hatta aile hayatında kadınların biyolojik farklılıkları nedeniyle geride kalmasını, giderek silikleşmesini doğal görüyor.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Özgürlük mü, güvenlik mi

Bekir Ağırdu 18.02.2013

Gündelik hayatın ritmi değışti, hızlandı. Daha karmaşık, daha hızlı bir gündelik hayat var artık. Üstelik hayatın içinde hem aktörler çeşitlendi ve çoğaldı, hem karar odakları. Hangi aktörün, hangi amaç ve dürtülerle aldığını bilmediğimiz kararlar gündelik hayatımızı doğrudan etkiliyor.

Böylesi bir ritm ve karmaşıklıkta geleceğe dönük olarak iki unsur hem davranışlarımızı hem de zihin haritalarımızı değıştiriyor. Birincisi, bu karmaşıklık içinde yarın ne olacağı, neyle karşılaşacağımız eskisi kadar kestirilebilir, bilinebilir değil. Bu kestirilemezlik her bireyde endişe duygusu yaratıyor, az veya çok. Bu endişe duyguları giderek korkulara ve paranoyalara dönüşüyor. Bu korkular ve paranoyalar üzerinden de ayrı bir manipölasyon ve politika üretme alanı açılıyor.

İkincisi kendini güvende hissetme ihtiyacı, güvenli alanlar yaratma ihtiyacı artıyor. Bu ihtiyaç teknolojiyen devlet politikalarına kadar hem bireysel hem de ülke hayatı bakımından bir dizi yeni alan açıyor.

Bilgisayarların ekran koruyucu şifrelerinden antivirüs yazılımlara kadar teknolojiyle ilişkili tüm uygulamalarda kendimizi ve bilgilerimizi koruma amaçlı teknikler gelişiyor. Evlerde çelik kapılardan, kameralı koruma sistemlerinden, bina girişlerinde güvenlikçilerden, sitelerin etrafındaki yüksek duvarlara kadar bir çok koruyucu önlem sıradanmış gibi geliyor artık.

Tüm bu endişe ve güvenlik ihtiyacı bireysel hayat kadar ülke hayatını, toplumsal hayatı da etkiliyor. Neredeyse sokaktaki tüm binaların dış koruma kameralarından, yerel veya ulusal yönetimlerin döşediğı elektronik kontrol sistemlerine, haberleşme veya bankacılık sistemlerinin güvenlik ihtiyaçlarından şehirlerin güvenlik ihtiyacına kadar hemen her yeni uygulama ile tüm bir hayat izlenmeye ve korunmaya çalışılıyor.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Jüri

Bekir Ağırdu 21.02.2013

Kürt meselesi bu ülkenin hemen her meselesinin ve tüm siyasi sorunlarının zihnî tıkacı.

Kürt meselesi ve yeni anayasa gibi temel meseleleri konuşurken meselenin kendinden bağımsız olarak, daha başlangıçta yaklaşım tarzlarını etkileyen iki zihnî sorun var.

Birincisi **meseleyi çözmesi gereken seçilmiş siyasetçiler de sivilikle bürokratiyle diğer tüm aktörler de kendini jüri olarak konumluyor.**

Yarışma programlarında konunun uzmanlarından oluşan bir jüri oluyor hep. O jüri üyeleri yarışmacının performansını izliyor sonra da teknik ve estetik değerlendirmelerini yapıyorlar. Asıl oylama telefon aramaları, mesajlarıyla **“halk jürisi”** tarafından yapılıyor.

Şunu gerçekte bilmiyoruz, izleyicilerin ya da halk jürisinin tercihlerinde, jürinin değerlendirmelerinin ne kadar payı var? İzleyici kendinde oluşan yarışmacının ve performansının algısı, beğenisi, tercihi üzerinden mi oy veriyor yoksa jüri üyelerinin değerlendirmelerinden mi?

Jüri uygulamalarında bir başka nokta, jüri üyeleri meslek erbabı ve yarışmanın dışındalar. O nedenle kimin hangi performansı ve başarıyı gösterdiğinin jüri üyelerinin hayatları üzerinde bir kıymeti yok.

Çoğu zaman herhangi bir ilk hamleyi yapan siyasetçileri jüri önüne çıkmış yarışmacılar, kendimizi jüri, seçmeni de halk jürisi gibi konumlanıyoruz zihnimizde.

Yaşananların, sorunların, meselelerin bizimle alakası yokmuş, bizim hayatlarımıza etkisi hiç olmayacakmış gibi düşünüyoruz. Halk jürisinin de bizim değerlendirmelerimize göre oy vereceğini bekliyoruz.

Toplum jüri değil

Seçmenin tercihlerinde kendi algılarının, beklentilerinin, umutlarının, kimliklerinin önemi ve etkisi de yok, meselenin seçmenin hayatıyla, ihtiyaç ve talepleriyle de ilişkisi yok gibi düşünüyoruz.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Lümpenleşme

Bekir Ağırda 25.02.2013

Sinop'ta ve Samsun'da olanlar ne milliyetçi tepki ne de Türklerin onuru, gururu olarak görülebilir. Çünkü ikisi de değil.

KONDA'nın milliyetçilik araştırması gösteriyor ki bu ülkedeki milliyetçilik ezberlerden ibaret. O nedenle kadın/erkek, genç/yaşlı, üniversite eğitilmiş/ ilköğretim eğitilmiş **hemen her kümede milliyetçi ezberler aynı yoğunlukta.**

Parti tabanlarına göre bakıldığında da çok özel bir farklılaşma görülüyor. Örneğin **"bu ülke için kurşun atan da yiyen de şerefli"** lafına **"doğru"** diyenler **MHP** seçmeninin **yüzde 72'si** iken AK Parti seçmeninin **yüzde 67'si**, **CHP** seçmeninin de **yüzde 67'si**.

Türkiye'de yaşanan şey milliyetçiliğin yükselmesi değil lümpenleşmesidir. Fikrî zeminde milliyetçi fikriyatın yaygınlaşması değildir yaşanan. Milliyetçi ezberlerin duygularla, özellikle ötekileştirilenlere karşı öfkeyle kabarması, köpürmesidir. Duygulardan ve öfkeden beslendiği için de daha kolay manipüle edilebilir, provoke edilebilirdir.

Eğer bazılarının kastettiği gibi milliyetçiliğin yükselmesinden söz ediyor olsaydık bugün MHP'nin iktidar olmaya en azından ortaklığa doğru yürüyor olduğundan söz ederdik.

Milliyetçiliğin lümpenleşmesi yalnızca bize özgü bir durum da değil üstelik. Avrupa ülkelerinde şovenizm, ırkçılık ve yabancı düşmanlığını savunan partilerin yükselişi dikkat çekiyor.

Avrupa'da da ırkçı söylemler yükselişte

Fransa'da Marine Le Pen'in lideri olduğu göçmen düşmanı **Ulusal Cephe**, Yunanistan'da ırkçı **"Altın Şafak"**, Avusturya'da **Avusturya Özgürlük Partisi** ve **Avusturya'nın Geleceği İçin Birlik Partisi**, Bulgaristan'da

“Ataka”, İsviçre’de aşırı sağcı **İsviçre Halk Partisi**, Belçika’da aşırı sağcı **Flaman Menfaati Partisi**, Danimarka’da İslam’ı terör dini olarak hedefe koyan **Danimarka Halk Partisi**, Norveç’te ırkçı **İlerici Parti**, Hollanda’da İslam düşmanı **Özgürlük Partisi** gibi partiler neredeyse iktidar ortağı olmaya yakınlar.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Güven, dil ve muhataplık üzerine

Bekir Ağırdu 28.02.2013

Diyarbakır veya Kürtlere dair izlenimlerini yazan birçok yorumcu **Kürtlerin biraz tedirgin biraz temkinli bir ruh hâli içinde** süreci izlediklerini yazıyorlar.

Kürtlerin böyle bir ruh hâli içinde olmalarından daha doğal bir şey yok. Mesele doğrudan onların hayatlarının meselesi. Onlar adına siyaset yapanların bile zaman zaman sade bir insan olarak Kürd’ü unuttuklarında dahi işin ezasını, cefasını onlar çekti.

Kürt meselesi özü itibarıyla siyasi bir sorun. Ama öylesi günler yaşandı ki siyasetin şehveti, kan dökmenin, can almanın ürettiği soyut, ulvi kavramlar her şeyin önüne geçti. Somut, gündelik hayatın iş ve aş dertleri, çocuğuna kendi dilinden ad verememenin, bağıra çağıra türkü söylememenin ürettiği kaybolmuşluk duygusunun, umutların, hayallerin unutulduğu çok günler oldu.

Şimdi Kürtler bekliyor, “**siyasi aktörler barış inşa etme hüner ve becerisi gösterecek mi?**”

Kürtlere göre müzakere ettikleri devlettir, Türkler veya bir hükümet, bir parti değil. Onların hak, özgürlük, eşitlik talebi devletten. Ve **devlete de güvenmiyorlar**. Toplumsal belleklerinde yığınla acı deneyim var.

Öte yandan AK Parti de düşünüyor ki “bölgeye en çok ekonomik yatırımı ben yaptım, bölgeye kamu hizmetlerinin en yoğun biçimde gidişini ben gerçekleştirdim, şimdi, de büyük bir siyasi risk alıp bu sorunu çözme iradesini ben gösterdim ama Kürtler hem hâlâ memnuniyetsiz hem de endişeli, tedirgin”.

Başbakan kendi tabanının algılarını dönüştürebiliyor

AK Parti’nin özellikle de Başbakan’ın tabanıyla kurduğu güven ilişkisini ve bu güven üzerinden tabanının algılarını dönüştürebilme gücünü biliyoruz.

Amerika’da “sinirbilim araştırmalarında” laboratuvar ortamında elde edilmiş bir araştırmanın sonucu şöyle: **Karşınzdaki muhabata iletmek istediğiniz mesajın başarılı olması mesajı verenin kim olduğuna, mesajın nasıl verildiğine ve mesajın içeriğine bağlı.**

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ya benimsin ya kara toprağın

Bekir Ağırdu 04.03.2013

Her şey kamuoyunun gözü önünde oluyor. Daha iki ay önce İmralı'ya iki milletvekilinin gitmesi bile mucize gibiydi. Bu kez kimlerin, ne gün, hangi saatte, nereden gidecekleri üç gün önceden belliydi.

Gittiler, konuştular, döndüler. Ertesi gün ekranlarda da izlenimlerini anlattılar, mektupları beklediklerini söylediler.

Mektupları aldılar, bir tanesini Pervin Buldan Avrupa'daki PKK yöneticilerine götürdü. Nereye ve kime gittiği biliniyordu, havaalanında kameralar önünde demeç verdi.

Başka bir heyet Irak Kürdistanı'na geçti. Kime, nereye gidiyor oldukları biliniyordu. Randevu sıra ve saatleri bile gazetelerde ve ekranlardaydı.

Değerlendirdiler, tartıştılar, yeni kararlar aldılar ve döndüler. Onlar Avrupa'da ve Irak Kürdistanı'ndayken biz de **İmralı görüşme tutanaklarını** okuduk gazetelerde.

İmralı görüşmesinde gözlemci gibi bile olsa Başbakan'dan yetki almış görevliler vardı. Muhtemelen aynı görevlilerin Irak Kürdistanı'ndaki BDP görüşmeleri öncesi veya sonrasında da temas ve müzakerelere devam ettiklerini tahmin etmek zor değil.

Kısaca her şey aleniyet içinde geliyor birincisi. İkincisi de Abdullah Öcalan merkezli ve BDP'nin de Avrupa ayağıyla Kandil ayağıyla PKK'nın da dâhil olduğu bir süreç yaşanıyor.

En büyük zihnî değişim bu şeffaflık

Asıl bu şeffaflık provokasyonları, art niyetli çabaları boşa çıkaracak. Bu ülke de **"ya benimsin ya kara toprağın"** diyen zihniyetten gelen çok siyasi aktör var. Kendi egemen olamadıkları ülkeyi yakmaya razı ve hazırlar. Bu şeffaflık onları da ışıklar altına gelmeye zorluyor bir yandan.

Bu şeffaflık aktörlerin yanlış yapmalarının önündeki en büyük engeli de oluşturacak.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sivil toplum sahneye

Bekir Ağırdu 07.03.2013

Türkiye'nin birikmiş siyasi meseleleri var. Son otuz yıldır dünya, toplum, gündelik hayat değişirken değişmemiş bir devlet modeli var karşımızda. Kürt meselesi gibi, devletin ve yönetimin yeniden yapılandırılması ve demokratikleşmesi gibi devasa olan meseleler var. Öte yandan mecburi din eğitimi, başörtüsü, kadın meselesi, toplumsal hoşgörü düşüklüğü gibi demokratikleşmemiş devletin ve demokratikleşmemiş toplumun ürettiği bir dizi sorun var.

İrili ufaklı bu meseleler yığını siyaseten çözülemeden, sürüklenerek geldi bugüne kadar. Siyaset siyasal ve toplumsal sorunların çözümünde gerekli hüner ve beceriyi gösteremedi. Devlet ve eski modelin egemenleri de

askeriyle, sivilile varolan model ve zihniyetini değiştirmeye direndi.

Değişen hayatın siyasi ve toplumsal meseleleri eski devlet ve yönetim modelinin sınırlarına dayandı ve şimdi artık sisteme sürdürülemez bir baskı ve basınç üretiyor.

Tümünü kapsayan köklü değişiklikler mi yapacağız yoksa yine becerebildiklerimizle mi yetineceğiz? Asıl önemlisi, bu kaçınılmaz siyasi, hukuki ve toplumsal dönüşümü nasıl becereceğiz?

Yeni anayasanın anlamı ve önemi de bu yeni yapılanmanın ana karakterini belirleyecek ve başlangıç noktasını tesbit edecek olmasıydı. Kritik eşik yeni anayasa için üretilecek siyasi uzlaşmaydı.

Ama görülüyor ki uzlaşma komisyonundan böyle bir büyük uzlaş çıkmayacak. Çıkabilirdi, çıkmalıydı da. Birçok nedeni var ve bu nedenler sürdüğü sürece Kürt meselesinin yeni aşamasında da aynı çıkmazın oluşması riski var.

Yeni anayasa ihtiyacını reddeden yok, uzlaşan da yok

Hiçbir parti anayasa ihtiyacını da Kürt meselesini de görmezden gelemiyor.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Asıl, barışmak cesaret istiyor

Bekir Ağırđır 11.03.2013

Nihai hesaplaşma anayasa değişikliğinde olacak. Çünkü Kürt siyasetinin de dâhil olabildiğı bir yeni anayasa ne denli eksikleri olursa olsun devletin zihniyetinde ve kurumlaşmasında geri dönüşlemez bir değişimi ima ediyor olacak. Yeni ve çoğulcu vatandaşlık tanımıyla sınırlı olsa bile eski, tekçi, vesayetçi, militarist devlet zihniyetinin en büyük dayanağı ortadan kalkacak.

Fikren eski anayasanın ruhunu korumaya inanmış siyasetteki, medyadaki, ekonomideki aktörler can havliyle direnmeye devam edecek. Kim oldukları, yaptıkları, yapacakları ve yapmak isteyecekleri analizimiz dışında.

Daha gri alanda duranlara baktığımızda bazı yapılanların, söylenenlerin savaşın devamından yana mı barıştan yana mı olduğu belli değil.

Neden? Kötücül insanlar olduklarından veya tekçi, vesayetçi, militarist devletçi zihniyette olduklarından da değil. Bu durum toplum içinde de gözleniyor. Bu ruh hâlini yaratan bazı duygusal ve zihnî kısıtlar var.

Birincisi hem Kürt meselesi hem de demokratikleşme meselesi o kadar uzun yıllardır yaşıyor ve tartışılıyor ki barış değil savaş doğal sayılıyor artık.

Sorunu hep varolagelecekmiş sanmak

“Toplumsal psikoloji açısından en önemli sonuç ise sorunun bu kadar yıldır aynen sürüyor oluşu, son açılım sürecinde de henüz kendi kanaat ve algılarında bile çözüme hâlâ uzak oluş, giderek bu sorunun hep var olacağı ve çözülemeyeceği duygusunu ve beklentisini körüklemektedir. Bu duygu hâli içinde, meselenin çözümsüzlük içinde devamı ve varlığı beklentisi gelecek beklentileri içinde de bir ana unsur olmaktadır.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Geçiş dönemi (mi)

Bekir Ağırdu 14.03.2013

Gelin bir siyasi aktöre bağlamadan son otuz kırk yıldır ne oldu bakalım. Bu otuz kırk yılda olan bitenin nedenlerinde elbette siyasi aktörlere ve siyasi kararlara bağlı birçok boyut var. Ama biricik açıklama da siyasi aktörler ve kararlar değil. Hatta biricik açıklama iç dinamikler de değil. Dış dünyada olanlar doğrudan ülkeyi ve toplumu etkiledi.

Ülkede büyük bir içgöç yaşandı ve otuz yılda 27 milyon yetişkin insan doğduğu yerden ayrılıp başka bir hayata aktı. Sanayileşmenin başlangıcında, 50'lerde 60'larda ilk dalgalarla gelenler kendi tutum ve tercihlerini kente uydurmaya, kendilerini değiştirmeye gönüllüydüler.

Genellikle göçe ve sonuçlarına göç edenlerin üzerinden bakıyoruz. Sonucu belirleyen şey ise tek başına göç edenler olmadı. Göçün ürettiği sonuçlarda göç edenler kadar göçü karşılayanların da davranışları belirleyici oldu.

İlk zamanlarda yerleşikler göç edenleri **“yeni kentliler”** olarak değil **“geçici kentliler”** gibi algıladı. Sandılar ki gecekondı diye adlandırılan yeni bir mahalde yaşamaya devam edecekler, kentin merkezî hayatına dâhil olmayacaklar. Yerleşikler kentli hayat pratiklerine ve davranış kodlarına yabancı bu insanları hep yabancı kalmaları gerektiğine, gelenekleri, örfleri, âdetleri ve inanç seviyeleri nedeniyle zaten kentli olamayacaklarına hükmettiler. Ve bu hükme göre de davrandılar, yabancılardılar, içlerine almaya gönüllü olmadılar.

Gelenlerin daha iyi bir hayat taleplerinin, hayatın meşakkatine, kentlilerin içlerine almaya gönülsüzlüklerine direnme güçlerinin ne denli büyük olduğu algılanamadı.

Karşılaşma tanışmayı değil çatışmayı getirdi

Yeni gelenlerle yerleşiklerin ilişkisi ve etkileşimi hayatın getirdiği ve gerektirdiğinden daha düşük düzeyde gerçekleşti.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Oltayla balina avlamak

Bekir Ağırdu 18.03.2013

Hareket hâlinde olan, eski kentli, seçkinci ve Batılı hayata dahil ol(a)mayan yeni kentliler alternatif bir hayat kurdu.

Siyasete güvenmediler. Çünkü siyaset onların ekonomik ve sosyal hiçbir sorunlarını çözemedi yeni yüzyılın başına kadar. 12 Eylül sonrası 2002 seçimlerine gelene kadar beş seçim yapıldı ama 14 ayrı hükümet kuruldu. 1987'den sonra her seçimin galibi başka bir parti oldu ama hiçbirisi toplumun bu güvenini kalıcılaştıramadı. Bu yirmi yılda hükümetlerin ortalama ömrü bir yıl dört ay oldu ki bu ortalamaya uzun ANAP iktidarı dönemi de dâhildir.

Hukuka güvenmediler çünkü kendi deneyimleriyle de biliyorlardı ki ülkedeki hukuk devletin yurttaşını denetlemek için vardır, yurttaşın hayatını düzenlemek için değil.

Bu toplum sanıldığı gibi derin bir kadercilik içinde de olmadı hiçbir zaman. Elbette kadere inanırlar tüm kalpleriyle ama tüm bir hayatlarını da "alın yazımız bu" diyerek yoksulluğa ve yoksunluğa razı, eylemsizlik içinde geçirmediler.

Herkes elindeki oltasıyla avanak bir balınayı avlama umudunu hep diri tutuyor. Ama hiç kimse de akşam yemeği hesabını o avanak balınaya göre yapmıyor.

Geçen yazımda da söylediğim gibi *"Gündelik hayatın içinde yavaş, yavaş alternatif bir hayat oluştu. Ne doğulu ne de batılı, ne modern ne de geleneksel olarak kolayca kodlanamayacak bir sentez ortaya çıktı. Yüz elli yıldır süren, özünde Batılılaşmayı hedefleyen modernleşme projesi ile bu toprakların kültürünün ve inançlarının manevi kodları iç içe geçti ve yeni bir hayat oluştu"*.

Bu yeni hayat oluşurken kendilerine bazı "emniyet alanı" yaratacak anlayış ve davranış biçimleri gelişti.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bir köprü ayağı mı olsaydım ah, barış yolunun üstünde...

Bekir Ağırdu 21.03.2013

Hayatımız uzlaşma kültüründen değil çatışma kültüründen besleniyor. Son otuz kırk yıldır hızlanan ama belki de yüz yıldır süren devlet eliyle yürütülen tek tipli vatandaş ve tek biçimli Batılılaşma süreci yalnızca devlet ile vatandaş arasında gerilim üretmedi. Model kendi müridini, kimliğini de üretti bir yandan. Öte yandan modelin ötekilerinin, muhaliflerinin, mağdurlarının her hak talebi modelin makbüllerinin de direnciyle karşılaştı.

İster göçle gelen yeni kentliler ister Kürtler veya dindarlar ve diğerleri dirençle karşılaştıkça siyasallaştılar. Mağdurlar, kültürel kimlikler siyasallaştıkça mesele devlet ile vatandaş arasındaki gerilimden toplumun iç gerilimine evrildi. Bir yandan artan toplumsal gerilim öte yandan hızlanan gündelik hayatın ritminin ürettiği endişe, korku, ötekileştirme duyguları bir çatışma kültürü oluşturdu.

Siyaset ve medya eliyle, elbette sade bireylerin de gönüllü, bilinçli ya da bilinçsiz rızasıyla, ötekileştirme, ayrımcılık, hatta şiddet ve giderek savaş normalleşti.

Bu sürecin olumlu yanı ise varlıkları inkâr edilen farklılıklar, kültürel kimlikler kamusal görünürlük kazandı. Farklılıkların ve kültürel kimliklerin görünür olması ve demokratik taleplerini dile getirir olması, zaman zaman devletle çatışmaya girmiş olmaları çatışma kültürünün gelişmesini ima ettiği kadar gelecek hayatın nasıl olması gerektiğinin de filizlerini üretti.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Doğrular, yanlışlar, bilerek yanlışlar

Bekir Ağırdu 25.03.2013

Önce bir sevinelim, tadını çıkara çıkara. Ne sevinçler ne üzüntüler, yaslar layığınca yaşanmıyor bu ülkede. Her zaman böyle de olmuş. Sevinçler yaşanmadıkça ukdeye dönüşmüş. Yaşanamayan üzüntüler, acılar da iyileşmez travmalara dönüşmüş. Yaşanamamışlıklar ağırbaşlılık gibi pozitif, tepkisizlik gibi negatif hasletlere dönüşmüş. O nedenle bir kendimizle ve tarihimizle yüzleşmeye ve toplumsal onarım sürecine ihtiyaç var zaten. Ama bugün sevinme günü.

Demokratikleşmenin, devleti yeniden yapılandırmanın önündeki en büyük siyasi ve zihni engel olan Kürt meselesinde bir kavşaktan geçildi. Yalnızca sürecin adımları değil kastettiğim. O kadar aleniyet içinde oluyor ki her şey, bu, şimdiki sürecin en önemli farklılığı. Süreci dönülmez yapan da bu şeffaflık. Bu şeffaflık giderek her bir aktörü sürece mahkûm edecek. Kimse kolay kolay **“çıkarın ceketleri, sıvayın kolları tekrar dövüşüyoruz”** diyemeyecek. Ya da bunu diyebilmesi için gerçekten çok sağlam gerekçeler üretmesi gerekecek.

Tüm bir ülke ekranlardan Öcalan'ın mektubunu dinledi. Bir futbol maçının ardından bile yollara dökülenlerden, havalara serseri kurşun sıkanlardan biri bile ortalığa saçılmadı. Sevineni de öfkeleneni de serinkanlılıkla izledi.

Bugün belki henüz gündelik hayata, sokaklara yansımış bir şey yok gibi görünse de bir süre sonra nasıl bir zihni kırılma yaşanmakta olduğunu göreceğiz. Bu kırılmanın suyun buhara dönüşmesi kadar niteliksel değişime yol açtığını yaşayarak anlayacağız kısa süre sonra.

Toplumun kenara çekilip olan biteni sessizce izlemesinin ardında duygusal ve zihinsel nedenler var.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yol, yordam bulmak

Bekir Ağırdu 28.03.2013

Denir ki, hiçbir kar tanesi bir diğerine benzemez. Tek bir kar tanesini elimizde tutamayız, şeklini çıplak gözle göremeyiz. Parmaklarımızın üzerinde ağırlığını veya ıslaklığını bile hissedemeyiz.

Ama o ağırlığı ve şekli belirsiz kar taneleri birikir. Birikir ve tek birinden beklenmeyecek, algılanamayacak bir güce ulaşır.

Biraz hayatlarımız da böyle!

Birbirine benzediğini sandığımız her günün, duyguları, algıları, beklentileri, deneyimleri üste üste birikir. Kaybedilenler, yanlış yapılanlar, hayal kırıklıkları da elbette. Fark ederiz ki bir sabah aslında değişmişiz. Ne hayallerimiz ilk gençliğimizin hayalleri, ne hüner ve becerilerimiz okuldan ilk mezun olduğumuz günkü ile aynı.

Genellikle de o kırılma anlarını minik kar tanelerine ve onların birikmelerine değil, büyük bir olaya, ya aşka ya da iş değiştirmeye bağlarız. Ya da rastlantılara, şanslara, yıldızın parladığı anlara.

Bireysel hayatlarımızda yaptığımız hatayı sıkça, neredeyse her gün ülke hayatına ve topluma dair meselelerde de yaparız.

Binlerce, milyonlarca tekil ve minik kararın ve eylemin toplumsal bellekteki etkilerini ısıtıyoruz mesela. Hele yaygın medya ezberiyle, bu toplumun balık hafızalı olduğuna inananlardansak, bir sabah gördüğümüz, duyduğumuz kırılmaları anlamlandıramıyoruz.

İçindeyken olanları anlamlandıramıyoruz

Olanları anlamlandıramamanın, bilinmeyen değişenlerin ilk yürek çarpıntısıyla yok saymaya başlıyoruz. Anlamlandıramama sürdükçe de önce bilinmeyen güçlerin ürettiği geçici durumlar olarak algılamak işimize geliyor.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Süreç düz bir hatta ilerlemez

Bekir Ağırdu 01.04.2013

 Sürecin başındaki toplumda var olan **“duygusal tepkiler” “davranışsal tepkiye”** dönüşmedi. Toplum tereddütlü fakat serinkanlı bir biçimde izliyor ve bekliyor. Bundan sonrasında olumsuz pozisyon ve tutum alanlarda nasıl bir aşınma olacağı süreci nasıl yönettiğimize bağlı.

Yanda **“değişim eğrisi”** dediğim grafiği görüyorsunuz. **Dikey eksen “memnuniyetsizlik-memnuniyet” eksenini, yatay eksen de zamanı gösteriyor.**

Değişim ihtiyacını besleyen şey esas itibarıyla bir duruma dair memnuniyetsizlik ya da mutsuzluk durumu. Memnuniyetsizlik, mutsuzluk hâlimden kurtulabilmek için önce bunu yaratan meseleyi düşünmeye, sorgulamaya başlarız. Sonra bir niyet ve irade olarak değişim arzusuyla yola çıkarız. Değişim niyeti ve iradesinin açık beyanı bile kendi başına bir heyecan yaratır. Sonra duygu hâlimiz ilk zirveyi yapar. Değişim niyet ve iradesinin ürettiği o ilk heyecan dalgası henüz **“umudu değil ama umutlanma arzusunu”** kabartmıştır.

Her değişim süreci eski bildiklerimizden, alışkanlıklarımızdan bilinçli olarak kopmayı ve yeni bilgileri, duyguları üretmeyi ima eder. Özellikle alışkanlıkları değiştirebilmek o denli kolay değildir çoğu zaman.

Hayatın her alanında değişim sürecinin ilk duygusal ve zihnî zorlukları yaşanmaya başladığında iki şey olur. Bir yandan yeni davranışların sonuçları alışkanlıklarımızın ürettiği rahatlığı bozmaya ve içimizde huzursuzluk üretmeye başlar.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Çatışmacı kültürde şiddet

Bekir Ağırdu 04.04.2013

Önümüzde uzun ve kritik bir süreç var. Herkes şiddetin ve çatışmaların sona ermesi üzerinden tartışıyor da asıl hedef barışı inşa edebilmek. Barış ise yalnızca siyasi aktörlerin anlaşmalarından ibaret değil. Gerçek barış süreci bir yandan devletin yeniden yapılandırılarak demokratikleşmesi öte yandan da önce toplumsal mutabakat ve giderek toplumun dönüşmesi ve demokratikleşmesi.

Toplumun demokratikleşmesinde direnç üretecek alanlardan birisi maddi ve manevi şiddeti yaygınlaştıran ve meşrulaştıran zihin haritaları.

Toplumsal hayat uzlaşma kültüründen değil çatışma kültüründen besleniyor. Çatışma kültürünü yaratan toplumsal ve siyasal süreçler var kuşkusuz ve bunların bir kısmına 21 marttaki yazımda değinmiştim.

“Son otuz kırk yıldır hızlanan ama belki de yüz yıldır süren devlet eliyle yürütölen tek tipli vatandaş ve tek biçimli Batılılaşma süreci yalnızca devlet ile vatandaş arasında gerilim üretmedi. Model kendi müridini, kimliğini de üretti bir yandan. Öte yandan modelin ötekilerinin, muhaliflerinin, mağdurlarının her hak talebi modelin makbüllerinin de direnciyle karşılaştı.

İster göçle gelen yeni kentliler ister Kürtler veya dindarlar ve diğerleri dirençle karşılaştıkça siyasallaştılar. Mağdurlar, kültürel kimlikler siyasallaştıkça mesele devlet ile vatandaş arasındaki gerilimden toplumun iç gerilimine evrildi. Bir yandan artan toplumsal gerilim öte yandan hızlanan gündelik hayatın ritminin ürettiği endişe, korku, ötekileştirme duyguları bir çatışma kültürü oluşturdu.”

Gündelik ve bireysel hayatlarda şiddet

Biz şiddeti siyasette ve medyada terör ve devlet şiddeti üzerinden konuşuyoruz.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Karamsarlık kalıcı olabilir mi

Bekir Ağırdu 08.04.2013

Altı ayda bir KONDA Barometresi araştırmaları dizisi içinde izlediğimiz **“yaşamdan memnuniyet endeksi”**nin Kasım 2012 bulgularına göre, toplumun kabaca üçte biri beş yıl sonra ÷lkede yaşamın daha iyi olacağını, üçte birinden biraz fazlası da bireysel yaşam koşullarının daha iyi olacağını bekliyor. Toplumun üçte biri beş yıl sonrası için iyi veya kötü bir şey söyleyemez iken diğer üçte bir de karamsar.

KONDA'nın **“Türkiye Gençliği araştırması”**na göre ise 15-30 yaş arası 19 milyon gencin beşte üçü kendi yaşamı için iyimser beklenti içinde iken yalnızca üçte biri ÷lke yaşamı için iyimser.

Yüzden fazla araştırmanın ortak bulgusu olarak şunu not edelim. Birçok meseleye dair tutum, fikir, davranış farklarını ne açıklıyor diye baktığımızda yaş ve cinsiyet gibi temel demografik kümelenmeler çok da açıklayıcı değil. En yüksek açıklayıcı farklılaşma elbette kültürel kimlikler. Türk-Kürt, Sünni-Alevi gibi etnik ve dinî farklılıklar birçok meseledeki farklı duruş ve tercihleri açıklayıcı güce sahip. Bunların dışında açıklayıcılığı en yüksek üç şey eğitim seviyesi, siyasi tercih (ki biz buna siyasi kutuplaşma diyoruz) ve üçüncüsü de beklentiler. Beklentiler üzerinden bakıldığında iyimser veya karamsar ruh hâli çok belirgin biçimde farklılık üretiyor.

O zaman soru şu: iyimser veya karamsar olma hâllerini neler etkiliyor? Elbette bunun bireysel naturayla, yaşanmışlıklarla, değerler ve inançlar ile çok büyük bağlantısı var. Ama aynı zamanda ÷lke hayatına dair yaşanmışlıkların, umutların- umutsuzlukların, algıların da payı var.

Negatif beklentiyi üreten karamsarlık hâlleri

Dünyanın çağ değiştirdiği son otuz-kırk yıl bu ÷lke siyaseten yönetilememiş bir ÷lke. 1969-1980 arası 13 hükümet ortalama 10,5 ay ömür ile iktidar olmuş. 1983-2002 arası 14 hükümet bir yıl dört aylık ortalama ömürle iktidar oldu. Bu otuz-kırk yıllık sürenin çok büyük bir kısmı enflasyon ve Kürt meselesi ile geçti.

Enflasyon ve Kürt meselesinin hep var olacağı algısı hem gündelik davranışlarımızın hem de gelecek beklentilerimizin en büyük dürtüsünü oluşturdu. Bu negatif beklenti bireysel naturamızın ve hayatımızın da en önemli belirleyicisi hâline dönüştü.

Toplum bu iki meseleye ve negatif beklentiyeye karşı kendince emniyet alanları oluşturdu. Önce bireysel yaşamıyla ÷lke yaşamını zihninde ayırıştırdı. ÷lke yaşamına, kurallarına güvenmediği için kendi yaşamındaki bireysel problemlerine kurallara, yasalara, ahlaki normlara uygun veya değil bakmaksızın bireysel çözümlerini üretmeye koyuldu.

Eğitim, sağlık gibi ortak meselelere herkesin kendi ihtiyaçları, talepleri ve kimlikleriyle dâhil ve müdahil olamadığı alanlarda ise toplum geleceğe ve siyasete güvensizliğe, umutsuzluğa, karamsarlığa düştü.

Bir yandan da karmaşıklaşan ve giderek en önemli karakteristiklerinden birisinin **“belirsizlik”** olduğu gündelik hayat ve dertleri bindi her gün toplumun sırtına.

O nedenle de bu toplumun gündelik hayatındaki bazı tutum, davranış ve tercihlerini etkileyen en önemli dürtülerden birisi **“gelecek kaygısı”**.

Gelecek kaygısının ne denli büyük olduğunu gördüğümüz kesimlerden birisi gençler. Gençlerin yüzde 46'sı **“isteyerek, mutlu olarak çalışacağınız iş konusunda maaşı dışında en önemli şey nedir”** sorusuna **“gelecek garantisi”** cevabı veriyor. Yine gençlerin yüzde 48'i **“üniversite eğitimi ne sağlıyor”** sorusuna **“iş girebilmek için diploma”** diyor.

Ve bu gençler daha 15 yaşından itibaren üniversite sınavı stresine, eğer sınavı kazamaz ise askerliğini nerede yapacağı kaygısına teslim oluyor.

Karamsarlığı yırtacak hamleleri toplum destekler

Soru buradan doğuyor: Bu toplum bu kaygılı yaşamdan, karamsar gelecekte memnun olabilir mi? Bu kaygıları ve karamsarlığı üreten meselelerin çözüm çabalarına karşı çıkar mı?

Toplumun gelecek kaygısı çok güçlü ama bu karamsarlığın sürdürülemez olduğu, toplumun bekası ve kaygıyı yaratan koşulların değiştirilmesi gerektiği hissiyatı ondan da güçlü. Çünkü toplum var olan koşulların eşitsizlik ve adaletsizlik ürettiğini hissediyor, biliyor. **“Anayasanın esası ne olmalıdır”** diye sorduğunuzda yüzde 65’i **“adalet”**, yüzde 50’si **“eşitlik”** diyor.

Benim iddiam şu: bu toplumda var olan koşulları değiştirmeye yönelik her bir hamle, eğer topluma değen bir dilden, toplumun gündelik hayatındaki ihtiyaç ve taleplerine cevap üreten bir yerden geliyorsa toplum kesinlikle bu hamleyi destekleyecektir. Var olan koşullardan memnuniyetsizlik o denli yüksek ki değişimin riskleri olsa da çözüm süreçleri toplumsal destek bulacaktır.

bagirdir@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kavramlar bozuldu

Bekir Ağırdu 11.04.2013

Bizim topraklarda demokrasi, seçimlerden ve partilerin varlığından ibaret. Çoğunlukla toplumun demokrasi kültürü eksikliğinden, çatışmacı kültürün varlığından söz ediyoruz. Ama bu toplumdaki sorunlu siyasi kültürün varlığında ve sürdürülmesinde siyasi aktörlerin rolünü de ıskalamamak gerek.

Bizdeki hâkim siyaset tarzı **müzakere** üzerine değil **münakaşa** ve **münazara** üzerine çalışıyor. Aslolan **müzakere- ikna** ve **uzlaşma** süreci değil, **sataşma- tartışma- kavga** anları. Ve siyasetçilerin çoğunun peşinde olduğu şey anlık kazanımların verdiği anlık hazlar. Hatta çoğu kez kazanım da değil bizatihi o ânı yaşamamanın verdiği şehvet ve haz esas.

Siyaset zeminindeki bu çarpık alışkanlık, kavramları bozuyor bir yandan. Öte yandan toplumun gözünde siyaset algısını negatife çeviriyor. Şu anda kullanılan oyların yüzde doksan beşi Meclis’te temsil ediliyor. Böylesi bir ortamda bile toplumun neredeyse beşte ikisi siyaset eliyle sorunların çözölemeyeceğine inanıyor ya da bu partilerin çözemeyeceğine... Siyaset algısı ve imajının sorunlu olduğunu gösterir başka belirti aramaya gerek yok.

Siyaset tarzı alışkanlıklarının en çok kirlettiği kavramlardan birisi **“müzakere”** ise diğeri de **“uzlaşma”**. Bugünlerde bu iki kavramı da çok kullanıyoruz, Meclis’tekiler de. Sanırım herkes bu kavramlardan farklı bir şey anlıyor. Daha önce T24.com.tr’de yazdığım 16.09.2009 tarihli yazıda belirttiğim gibi, ben ne anladığımı tekrarlayayım.

Uzlaşma ne değildir?

Uzlaşma, zora başvuru olarak gerçekleştirilen anlaşma değildir.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kardeşlik değil eşitlik ve adalet

Bekir Ağırdu 15.04.2013

Çözüm süreci başladığından beri toplumun sürece destek olup, olmadığı veya ne oranda olduğu sorusu var.

Bana kalırsa soruyu destek oranı üzerinden sormak yanlış. Devlet ile birey arasında başlamış bir Kürt meselesi ve hak mücadelesinin çatışmalı yıllar boyunca toplumsal boyutunun da oluştuğunu biliyorduk. Meselenin devlet- Kürtler boyutu yanı sıra Türk- Kürt kutuplaşmasının da oluştuğu tesbit edilmişti.

Bunun yanı sıra AK Parti yandaşlığı- karşıtlığı eksenindeki siyasal kutuplaşma ve giderek artan hayat tarzı kutuplaşması da en azından KONDA'nın araştırmalarıyla tesbit edilmişti.

Öte yandan toplumun özgüveninin düşük, demokrasi kültürünün eksik olduğu da sır değil.

Tüm bu siyasal ve kültürel eksiklikler varken, kutuplaşmalar derin, bu durumun ürettiği zihni ve duygusal ambargolar yüksekken, sürecin hemen başında toplumun desteğinin çok yüksek olmasını beklemek hayalcilik olurdu.

Nitekim bunca yıl çözümün önündeki en büyük engellerden birisi de bu toplumsal ruh hâli oldu.

Türkler, Kürtler ve bu toprakların tüm ahalisi bir İsveçliden, bir İngiliz'den daha az barışsever, daha çok vicdansız, kendinin ve komşusunun derdine duyarsız olduklarından değil elbette. Bu ruh hâli toplumun naturası olmaktan daha çok öğrenilmiş bir çaresizliğin ifadesiydi.

Toplumsal psikolojide var olan eşik

Devlet hep düşmanlar üzerinden toplumsal birlik ve devlete itaat duygusunu körükledi. Kürtler, Komünistler, dindarlar, daha sonraları tüm solcular, tüm muhafazakârlar, tüm hak talepleri devlete düşman ilan edildi.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Değerler mi, tabular mı

Bekir Ağırdu 18.04.2013

Fazıl Say'ın yargılanması vakası etrafında bir tartışmadır gidiyor. Elbette çok zihin açıcı değerlendirmeler söylendi, yazıldı. Kabul edelim ki değerlendirmelerin önemlice bir kısmı da iktidar yandaşlığı ve karşıtlığı eksenindeki siyasi bir pozisyonun ve ürettiği zihni ve duygusal ambargoların örnekleriydi. Başta Fazıl Say'ın ki de yargının ki de.

Bu vaka vesilesiyle üzerinde düşünmemiz gereken başka konular ve boyutlar da var. Özellikle yeni anayasa, yeni kurumlar ve kurallar konuştuğumuz şu günlerde bazı kavramları da konuşmamız ve yeniden tanımlamamız gerekiyor.

Tartışılan yargı kararının dayanağı **“halkın benimsediği değerleri aşagılamak”**. Bizim devletin ve yargısının böyle sevdiği başka kavramlar da var: **“Milli güvenlik”**, **“ulusal çıkar”**, **“genel ahlak”**. Bu kavramlar günün egemen gücüne ve ideolojisine göre içi doldurulabiliyor. Öncelik hep devletin kendisi, bekası ve çıkarında olmak koşuluyla elbette.

Bu kavramların evrensel hukuki normları nedir, nasıl olmalıdır sorularını hukukçulara bırakıyorum. Bildiğim şey bu kavramların devlet ve hukuku eliyle bir yandan **“muğlâklık”** içinde tutulduğu, öte yandan da **“tabular yaratılmasının aracı”** hâline getirildiği.

Muğlâk, çünkü günün gereğine uygun argümanlarla muhalif veya eleştirel düşünce ve eylemlere karşı her duruma uygun biçimde kullanılabilir olması. Tabulaştırmanın aracı, çünkü devlete biçilen güç ve rolü bu kavramlarla sarıp, sarmalayıp kutsallaştırmış oluyorsunuz.

Türk Dil Kurumu'nun sözlüğüne göre **“tabu yasaklanarak korunan nesne, kelime, davranış”** demek. Wikipedia'ya göre ise tabu tanımı şöyle: **“İnsan davranışlarının belli alanları ya da belli normlarla ilişkili olarak kutsal veya dokunulmaz olarak tanımlanmış oldukça güçlü sosyal yasaklara denir.”**

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Seçim sistemi ve baraj

Bekir Ağırdu 22.04.2013

Yeni anayasa gerçekten devletin ve yönetim sisteminin yeniden yapılanmasını ve demokratikleşmesini sağlayacak mı? Yoksa kısmi değişiklikler ile sınırlı mı kalacak? Parlamenter sistemle devam edilecek mi yoksa başkanlık sistemine mi geçilecek?

Bu tartışmaları önümüzdeki birkaç ay içinde oldukça yoğun biçimde yapacağımız anlaşıyor. Anayasanın kapsamı ve sistem ne olursa olsun mutlaka çözmemiz gereken en önemli meselelerden bir tanesi siyaseti demokratikleştirmek. Siyasetin demokratikleşmesi, çözüm sürecinin de yeni anayasanın da olmazsa olmazı bana göre.

Siyasetin demokratikleşmesi derken de elbette önemli boyutlarından bir tanesi **seçim sistemi**. Her ne kadar seçim sistemi denince ağırlıklı olarak seçim barajı konuşuyor olsak da seçim sisteminin baraj kadar önemli başka unsurları da var.

AK Parti Genel Başkan Yardımcısı **Süleyman Soylu**'nun geçen hafta *Taraf*'ta yayımlanan Neşe Düzel röportajında söylediklerinden anlıyoruz ki seçim sistemi üzerine de kapsamlı bir hazırlık yapılıyor.

12 Eylül'ün seçim sistemi

12 Eylül darbesi ve anayasasıyla devlet ve sistem yeniden düzenlendi. Bu yenilenmiş düzenin en büyük müdahalelerinden birisi siyaset alanı oldu, seçim sisteminden siyasi partiler yasasına, dernekler, sendikalar yasalarından, toplantı ve gösteri yürüyüşleri yasasına kadar.

Seçim sisteminin özü **"temsilde adalete"** göre değil **"istikrara"** göre tasarlandı. İstikrarı zihniyette değil matematik formüllerde aramanın sonucu olarak da **yüzde on gibi yüksek bir baraj** uygulaması başlatıldı. Otuz yılın deneyiminden sonra bu sistemin üç temel sonucu oluştu.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Seçim sistemi ve siyasi rekabet

Bekir Ağırdu 25.04.2013

Seçim sisteminin değiştirilmesine dair hazırlık ve gereklilikten söz etmiştik önceki yazıda. Uygulanmakta olan sistemin en temel iki sonucu, bir yandan **"temsil adaletini"** sağlayamıyor oluşu, bir yandan da hem Kürt siyasetini hem de diğer farklı siyasi hareketleri parlamentodan uzak tutması.

Önceki yazıda sayıları vermiştim, bu sistemle seçmenin üçte bir oyunu alan parti, milletvekillerinin üçte ikisini alabilir. Nitekim AK Parti'nin oranları 2002 seçimleri sonrası tam da buydu. Dolayısıyla bu sistemin **"siyasal meşruiyet"** sorunu üretmeye açık olduğunu da yaşamış olduk.

Yeni seçim sistemini konuşurken gözden ırak tutulmaması gereken bir de **bugünün siyasal gerçekliği içinde şu üç tesbiti yapmak mümkün. Birincisi**, biraz da seçim sisteminden dolayı gelişti gibi sanılsa da **AK Parti'nin siyaset yapma tarzı**, iktidarda başardıkları gibi nedenlerle geleneksel sağ, muhafazakar oyları konsolide ettiğini söylemek mümkün. Zaman zaman medyanın gaza getirmeye çalışmasına karşın Saadet Partisi de dahil, geleneksel sağda hiçbir partinin bugün için yüzde 2-3 gibi oy oranlarına bile ulaşma ihtimali görülüyor. Öte yandan bu parti ve hareketlerin öncü kadrolarının neredeyse büyük kısmını AK Parti içine almış durumda.

Siyasi rekabet sorunlu

Verili durumun ikinci özelliği, AK Parti hem tüm ülkede örgütlü hem de tüm ülkenin her bir seçim çevresinde belirli bir oy yüzdesinin üzerinde oy alıyor.

2011 Seçimlerinde 79 ilde AK Parti oyu yüzde 20'nin üzerinde. Buna karşılık bugün parlamentoda olan diğer üç parti de belirli bölgelerde yoğunlaşmış durumda. **Siyasi rekabet batı ve kıyı illerinde AK Parti-CHP, orta Anadolu illerinde AK Parti-MHP ve doğu illerinde AK Parti-BDP arasında.** Bu oy dağılımı diğer üç parti

açısından belli illerde yoğunlaşma anlamına geldiği için de toplamdaki oy oranları ile milletvekili dağılımı paralel oluşmuyor. Örneğin 2011 seçimlerinde AK Parti kabaca yüzde 40 oya ulaştığında iktidar olurken, CHP'nin 276 milletvekilini yakalamak için yüzde 50'ye yakın oya ihtiyacı vardı.

Verili durumun üçüncü özelliği de nüfus ve göç hareketleri sonunda metropollere doğru yığılma devam ediyor. Yüksek Seçim Kurulu'nun geçen hafta ilan ettiği ve nüfusa göre hesaplanan yeni il milletvekili sayılarına bakıldığında, 550 milletvekilinin dörtte biri üç büyük ilde, ikinci dörtte biri üç büyük ilin ardından gelen 10 ilde seçilecek. Yani milletvekillerinin yarısı 13 ilde seçilecek. Bu 13 metropolde siyasetin kendi iç kuralları, partilerin örgütlenmeleri, partiler ve adayların seçmenle ilişkileri gibi hemen her şey bildik siyaset ritmi dışında çalışıyor. En önemlisi de artık adayın kim olduğunun bilinmediği, seçmen ile milletvekilinin ilişkisinin yok olduğu, seçmen talebinin ve denetiminin doğrudan siyasete yansıyamadığı gibi bir dizi de sorunlu alan var.

Baraj olacak mı, kaç olacak?

Seçim barajının düşürülmesi yönünde geniş bir mutabakat olduğu gözleniyor. Ama kaç olmalı ya da kaç olabilir? **Bugünkü seçim sisteminin başka unsurlarını değiştirmeden yalnızca barajı yüzde 5'e düşürmek hemen hiçbir sayısal sonuç değiştirmiyor.** Bu konuda yapılmış sayısız simülasyon modeli ve özellikle son yayınlanan **Seyfettin Gürsel**'in çalışması gösteriyor ki baraj yüzde 5'e düşse de mevcut durum sürüyor.

Barajın 5'e düşmesinin önemli bir siyasal sonucu BDP için olabilir. BDP parti olarak seçime girebildiğinde bağımsız aday çıkarmaya gücünün yetmediği sayıda Kürt seçmenin olduğu illerdeki dağınık oyları da toplayarak rahatça yüzde 7-10 aralığına ulaşır. Bu oran da milletvekili sayısını dört-beş dolayında arttırıyor olsa da önemli bir sonucu da BDP'nin bugün mahrum bırakıldığı Hazine yardımıyla faydalanmaya başlaması olur.

Yine barajın 5 ve daha aşağılara düşürülmesinin siyasi sonucu, ilk seçimde değilse de sonraki seçimde partilerdeki geniş koalisyonların, zoraki birlikteliklerin dağılmasını ve bir dizi yeni siyasi hareketin daha da etkin olmasını üretebilir.

Barajın anlamlı sonuçlar üretmesi, gerçek demokratik çoğulculuk için yüzde 3 ve daha altına düşmesi hatta tümüyle kaldırılması gerekir. Ama duruma ve ihtimallere bakınca da **siyaset ve iş yapma tarzını artık bildiğimiz AK Parti barajı 7'ye düşürebilir, sonuçları değiştirmese de demokratikleşme yolunda bir adım daha attım deme fırsatını değerlendirir.**

Sistemin yenilenmesi için baraj meselesinden sonra yapılacak ikinci önemli değişiklik seçim çevresi tanımının değiştirilmesidir. Büyük illerde hâlâ nüfusa göre ikiye, üçe bölmeler şeklinde yürüyen sistem, tümüyle yeni bir seçim çevresi tanımına bağlı olarak değiştirilebilir. Seçim çevresi denince de dar bölge mi milletvekili sayısını sabitleyen (örneğin 6-10 milletvekili) gibi yeni bir tanım mı yapılacağı tartışılacaktır.

Ama tüm bunların ötesinde gerçekten siyaseti demokratikleştirmek istiyorsak, yalnızca seçim sistemini değiştirmek, hele yalnızca barajı iki-üç puan düşürmek gibi görünür değişiklikler değil gerçekten siyaseti düzenleyen tüm kurum ve kuralları tartışmalıyız.

bagirdir@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Birileri değil hepimiz inşa edeceğiz barışı

Bekir Ağırdu 29.04.2013

Çözüm ve barışı inşa sürecinin önemli bir adımı daha geçildi bu hafta. Okur sürecin doğrudan içindeki, kenarındaki, dışındaki, karşısındaki aktörleri üzerine bolca yorum okuyor. Ben aktörlerden çok meseleye bakmanın, aktörler üzerinden değil mesele üzerinden pozisyon almanın daha doğru olduğunu düşünenlerdenim.

Aktörlerden daha çok toplumun, sade vatandaşın meseleye dair algılarına, beklentilerine bakmalıyız. Ve meseleyi var eden zihniyet haritalarının anlaşılması gerekiyor.

Barışı inşa ya da daha geniş tanımıyla değişim yalnızca aktörler üzerinden olmuyor. Çünkü meseleyi var eden yalnızca aktörler değil. PKK olduğu için Kürt meselesi var değil Kürt meselesi olduğu için PKK var. AK Parti var ve iktidarda diye bazı tartışmaları yapıyor değiliz toplumda ve gündelik hayatta bazı dip dalgalar olduğu için AK Parti var ve hâlâ bu denli toplumsal destekle iktidarını sürdürüyor.

Eğer barış birilerinin lütfuyla değil inşa edilerek kazanılacaksa toplumun da aktörlerin de algılarında ve zihniyetlerinde değişim gerekli. Yalnızca günlük politikalarda değişim ve bir adım daha ötesinde kural ve kurum değişiklikleri başlangıç için çok gerekli ve önemlidir ama yetmeyecektir. Barışı sürdürülebilir kılacak şey toplumsal algılarda ve zihniyette değişimi sağlayacak adımlardır. Bu ise günübirlik politikalarla başarılmaz. O nedenle adı süreç zaten.

Kürt Meselesi, Türkiye'nin diğer bütün sorunlarını etkileme ve derinleştirme kapasitesiyle, devletin ve toplumun demokratikleşmesi önündeki en önemli tıkaç. Bu nedenle de hem çözülmesi kaçınılmaz görülen hem de toplum üzerinde bıraktığı köklü etkilerden ve bu etkilerin yarattığı algılardan dolayı da çözümü en zor olan mesele.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Burada bir şeyler oluyor

Bekir Ağırdu 02.05.2013

Taraf'ta yine bir şeyler oluyor. Açıklamaları, sosyal medyadaki polemikleri, yorumları okurlar gibi ben de kenardan izliyorum.

Ahmet Altan yönetimindeki **Yasemin Çongar**, **Neşe Düzel** gibi öncü kadroları, habercileri ve yorumcularıyla *Taraf*'ın yaptıkları, başardıkları yalnızca medya tarihimize değil siyasi tarihimize de geçecek. Ahmet Altan sıradışı yazarlığı, gazeteciliği ve üslubuyla özgün bir gazete ve gazetecilikte örnek bir vaka oluşturdu.

Gün geldi ayrılık yaşandı. Gazete, patron ve yeni yönetim bu ayrılık sonrası iki şeyi ıskaladı. Gazete hiçbir şey olmamış gibi yapamazdı. Ahmet Altan'ın üslubunun, kaleminin ve gazeteciliğinin özgünlüğünden dolayı taklit edilemezdi de. Yeni bir editoryal kimlik ve gazetecilik tanımına ihtiyaç vardı. Gazete kendi içinde bu tartışmayı yapabilir ve netleştirebilirdi. Ama yapılmadı.

Diğer yandan *Taraf*'ın mali sıkıntıları her zaman biliniyordu. Öncü kadrolar, haberciler ve yorumcular bu sıkıntıya alışmış ve hatta kabullenmişlerdi de. Yapılanların, başarıların ardından oluşan kurumsal psikoloji, emek koyanların maddi zorluğa dayanma güçlerini arttıran pozitif bir sonuç üretti. Ama bu sonuç sürdürülebilir değildi. O nedenle Ahmet Altan sonrası patron da oturup gazetenin kurumsal ve mali yönetimine dair yeni bir tanım ve düzenlemeler yapmak zorundaydı. Ama bu da yapılmadı.

Hangi yöne bakarak, yaparsanız yapın, o kadronun ve o dönemin *Taraf*'ı taklit edilemezdi. Yeni bir editoryal ve kurumsal kimlik gerekliydi, hâlâ da gerekli ve yapılabilir.

Taklit değil yeni bir kimliğe ihtiyaç vardı

Sonuç olarak *Taraf*'ın Ahmet Altan sonrasına geçişi yönetilemedi. Aslında bugün yaşananlar biraz da artçı sarsıntılar. Yeni bir kimlik, yönetim ve tarz oluşturmamış olmanın sorunları. Yönetilemeyen sürecin basit insanı, mesleki ve kurumsal yönetim hataları başka tartışmaları tetikledi. Editoryal tercihler, alınamayan ücretler, hepimizi her gün her yerde kuşatan AK Parti yandaşı ya da karşıtı olmak gerilimi, ülkenin içinden geçtiği kritik süreçteki siyasi ve toplumsal ruh hâli, her şey birbirini çoğalttı.

Başka zamanda, başka bir gazetede olsaydı daha kolay yönetilebilecek sorunlar ülkenin içinden geçtiği çözüm sürecinin, siyasal kutuplaşmaların içinde daha büyük odak ve anlam kaymalarına yol açtı.

Ne yazık ki bu kayışları dışarıdan aktörler değil, kalanıyla, gideniyle, patronuyla, yayın yönetmeniyle, habercisiyle, yorumcusuyla *Taraf* mensupları üretti.

Taraf'ı yaratanların bazılarının yazdıkları, söyledikleri, neredeyse tüm *Taraf*'ın başarılarını, geçmişini tartışılır kılıyor bir yandan; geleceğinde de bu tartışmaların süreceği izlenimi veriyor diğer yandan.

Hayatın karşı durulamaz bir akışı var

Ülkenin içinden geçtiği dönüşüm sürecinde, olan biteni toplumsal dinamikler üzerinden anlamayı ve anlamlandırmayı önemsedim hep. Bugün hayat ve toplum yeni bir Türkiye ve devletin yeniden yapılanmasını dayatıyor. Yeni Türkiye öncü siyasi ve entelektüel kadrolarla, kararlarla yürüyor gibi görünse de bu kadrolar ve kararlar gerek şart ama yeter şart değil. Yarının Türkiye'si hepimizin, toplumun kararları ve mutabakatıyla kurulacak. O nedenle yarına, barışa ve demokrasiye ne ulaşmak ne de ulaşamamak yalnızca bir partiye, bir gazeteye, bir yazara bağlı.

Üstelik bu hedeflerin hiçbirisi birbirini dışlayan, diğeri olmadan var olabilen bir şey de değil. Aktörlerin varlığı ve kararları eğer hayatın ve toplumun ihtiyaçları, talepleri ve dinamiklerinin üzerine oturuyorsa daha az sıkıntıyla, daha kısa sürede başaracağız. O dalgalara ve dinamiklere uygun davranan aktörler var olacak, diğerleri de yok olup gidecek. Bu ister bir gazete olsun, ister bir parti.

Taraf'ta olan bitenler, alınan ve alınamayan kararlarıyla oluşan bu toz duman, ne yazık ki bireysel olarak yapabildiklerimizin anlamını tartışılır ve hazzını kaçırır hâle geldi.

Sağolasın, varolasın Taraf

Son yazımdaki cümlemlerle bitireyim. Galiba en doğru şey, kendimize ve yaptıklarımıza büyük gereklilikler, misyonlar, kutsallıklar, kibirler yüklemekten oldukça sade bir noktadan sade bir iş yapmaktır: Bulduğumuz yerde kendi işimizi gerekli özenle, titizlikle, emekle yapmaya çalışmak. Barış, demokrasi, yarınlar büyük adımlardan çıkacak değil küçük adımlarla inşa olacak çünkü.

Bu benim *Taraf*'taki kırkıncı ve son yazım. Ahmet Altan'ların ayrılışının ardından gelişen ilk büyük sarsıntıda, ne patronu ne de bir tek *Taraf* mutfağında çalışan insanı tanımadan, hiç kimseyle de konuşmadan geldim. Kısa süreliğine de olsa *Taraf*'ın bir parçası olmaktan da çok ama çok gurur duydum.

Fikrî öncülüğünden başlayarak bu gazeteyi var edenlere teşekkürler. Başta sevgili Neşe Düzel'e ve *Taraf*'ın mutfağındaki sessiz emektarlara başarılar. Hoşçakal sevgili *Taraf* okuru. Ben yine asıl yerime T24'e dönüyorum.

bagirdir@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)